

УДК 330.341.1(477)

Яцишина І.В.

СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ОЦІНКИ

Стаття присвячена аналізу та структуруванню проблем оцінювання наслідків інноваційного розвитку національних економік у соціальній площині.

Ключові слова: інноваційна економіка, соціальні наслідки, методи оцінювання.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Соціальний розвиток більшості сучасних розвинутих країн світу ґрунтується на інноваційних засадах. Вивчення досвіду трансформації суто інноваційної політики ЄС у вагому складову не тільки економічного, а й соціального зростання може стати ще одним аргументом невідкладності інноваційних зрушень активізації соціально-економічних перетворень в країні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Більшість сучасних дослідників інноваційного процесу та наукознавці (О. Амоша, З.Варналій, В.Геєць, М. Долішній, В. Захарченко, О.Попович, В. Соловійов) основну увагу теоретичного та практичного аналізу спрямовують на економічні ефекти інноваційної діяльності. Соціальні аспекти науково-технічного прогресу активно досліджували радянські вчені в 60-80-х роках ХХ ст., зокрема В.Вечканов, В.Віленський, С. Голосовський, С. Осипов, В. Покровський, Т.Хачатуров, Л. Якобсон та ін.

Невирішені частини загальної проблеми. В наш час соціальні аспекти інноваційної політики дослідники (Гончарова Н., Захарін С., Куценко В., Малицький Б., Мех О., Новікова О, Федулова Л.) описують здебільшого в контексті з окремими проблемами соціально-економічного розвитку суспільства. Фактично соціальні наслідки інноваційного розвитку економіки залишаються маловивченими вітчизняною наукою.

Мета статті. Мета статті – дослідити основні проблеми щодо оцінки соціальних ефектів інноваційного розвитку економіки.

Виклад основного матеріалу. Усі проблеми щодо оцінки соціальних наслідків інноваційної економіки та її інформаційного забезпечення можна згрупувати так:

I. Загальні проблеми оцінювання результатів та наслідків інноваційної діяльності;

II. Проблеми збору статистичних даних для аналізу соціальної спрямованості інноваційного розвитку країн ЄС;

III. Проблеми неповноти статистичного відображення інноваційної діяльності в Україні, зокрема щодо:

– вітчизняного інформаційного забезпечення соціальної спрямованості національного інноваційно активного бізнесу;

– інформації відносно соціальних інновацій;

– визначення показників діяльності та кола інноваційно активних підприємств непромислової сфери України.

IV. Проблема відсутності моніторингу рівня інноваційного розвитку як України в цілому та і її регіонів.

Проаналізуємо більш детально означені проблеми.

Відносно *першої проблеми* зазначимо, що оцінка наукової та інноваційної діяльності характеризується достатньою складністю, не зважаючи на її поверхневу деталізованість та розробленість. Щодо цього дослідники визначають низку проблем, найбільш важливою з яких є та, що в сфері інноваційної діяльності вимірюють швидше те, що можна виміряти, а не те, що потрібно [1, с. 113].

Основні проблеми та перестороги щодо оцінювання інноваційності національної економіки зводяться до такого:

- не завжди можна виявити прямий зв'язок між результатами досліджень та інноваціями;
- цей зв'язок ускладнюється існуванням часового лагу між НДДКР та отриманням ефекту від упровадження інновацій;
- частина результатів НДДКР є суспільним благом, оцінити яке майже неможливо.

Усі індикатори наукової діяльності можна умовно поділити на ресурсні, результативні та комплексні [2]. Ресурсні показники характеризують фінансову, кадрову, матеріально-технічну забезпеченість сектору НДДКР. Варто зазначити, що більшість українських фахівців основну увагу приділяють аналізу динаміки ресурсних показників наукової та інноваційної діяльності, а не показникам результативності. На ресурсних показниках зосереджують свою увагу і державні органи, що контролюють витрати державних коштів та відповідність кількості наукових державних інституцій різним нормативам. Вимірювання результативності НДДКР набагато складніше піддається кількісному оцінюванню і залежить передусім від поставленої мети, ступінь досягнення якої і може характеризувати результат наукової та інноваційної діяльності. Найбільш розповсюдженими в міжнародній практиці є дві групи індикаторів, що відображають публікаційну активність (кількість наукових публікацій за окремі періоди, їх цитування за галузями наукового пізнання) та патентно-ліцензійну діяльність (кількість патентів на відкриття і винаходи, баланс зовнішньої торгівлі патентами і ліцензіями) як окремих колективів, учених, так і країн. Вітчизняні дослідники пропонували запровадити такі показники як кількість завершених наукових тем і навіть обсяги випущеної наукоємної продукції, що можуть бути застосовані на рівні окремого колективу [3].

Ресурсні та результативні показники є конкретними індикаторами, які характеризують окремі сторони системи на певний момент або за певний проміжок часу. Щодо них, то існує певне коло таких показників, визначення яких визнане офіційним на рівні державної статистики багатьма країнами світу, однак є обмеження щодо їх доступності, а також можливості використання для міжкраїнних порівнянь з огляду на різні методичні підходи до їх оцінки.

Якщо ж вести мову про оцінювання наслідків інноваційної діяльності, то варто зазначити, що сучасна економічна наукова література, яка спрямована на дослідження проблем інноваційної економіки, досить активно вивчає та пропонує розрахунки економічної ефективності інновацій, оцінка ж соціальної ефективності залишається мало вивченою [4].

Щодо визначення величини соціальних ефектів інновацій, то науковці та практики відзначають, що лише деякі їх прояви можуть бути точно виміряні, в інших випадках можливі тільки якісні оцінки і експертні висновки [5]. Ще І. Бестужев-Лада пропонував визначати соціальний ефект інновації як ступінь сприяння розв'язанню тої чи іншої соціальної проблеми або комплексу соціальних проблем: чим більше певна дія сприяє вирішенню соціальної проблеми, тим ця дія має більшу соціальну ефективність [6].

Причинами складності оцінки соціальної ефективності інновацій називають: 1) неможливість вартісної оцінки низки ефектів, пов'язаних зі зміною рівня культури, естетичних смаків, цінностей, стану здоров'я та психологічного самопочуття, відчуття щастя тощо; 2) незіставність одиниць виміру або їх відсутність, що унеможлиблює їх сумування.

Попри складність визначення кількісними методами оцінки соціального ефекту інновацій існують окремі підходи до його розрахунку.

По-перше, обраховують соціальні ефекти за аналогією до економічних.

Соціальна ефективність науково-технічного прогресу була об'єктом дослідження авторів соціалістичної доби: Л. Якобсона, В. Вечканова, Т. Хачатурова, С. Голосовського, В. Покроського, В. Віленського, С. Осіпова та ін. В основі цих досліджень концепція економії живої праці. Свою методику розрахунку соціальної ефективності інтелектуальної праці за її економічною ефективністю, запропонували співробітники кафедри економіки досліджень і розробок Санкт-Петербурзького державного університету [7]. Соціальна ефективність результатів науково-технічних досліджень визначається на основі концепції споживчої вартості за допомогою зіставлення отриманої споживчої вартості й витрат праці на проведення досліджень. Соціальний ефект виражається у кількості вивільненої живої праці в результаті впровадження наукових досліджень у виробництво. Ефективність буде позитивною, якщо праці вивільняється більше, ніж витрачається. І, навпаки, ефект буде негативним, якщо витрати праці перевищують результат у вигляді зекономленої праці. Економія безпосередньої праці й робочого часу, отримана через застосування інновацій створює умови для збільшення вільного часу, потрібного для розвитку людини, і може розглядатись як соціальна ефективність інноваційної науково-технічної діяльності. Цей підхід до оцінки результатів наукової діяльності, що був достатньо розповсюдженим у радянські часи, і сьогодні отримує підтримку та розвиток [8], оскільки перебуває у площині розвитку ідеї гуманізму.

Іншим прикладом є типовий підхід до визначення ефективності через зіставлення витрат і результатів: приросту виручки за рахунок підвищення продуктивності та якості праці, що принесло впровадження інновації [9], або порівнянням витрат на ресурси, витрачені на весь інноваційний процес і його

соціальний результат – ріст рівня грамотності населення, покращення якості життя, зростання рівня інформованості в суспільстві, зменшення окремих видів захворювань тощо. Але витрати на інновації можуть бути досить значними, а термін їх окупності – довготривалим, тому з'явиться додатній соціальний ефект від таких розрахунків не швидко.

Ще однією пропозицією в цьому напрямку є показник корисного використання знань та інновацій у соціальній сфері, величина якого прямо пропорційна кількості інформації (що залежить від способів комунікації та зберігання знань), і рівню освіти (який формально пропонується визначити як кількість студентів) і обернено пропорційний трансакційним витратам використання цінового механізму [10]. Однак, така пропозиція залишається на рівні можливого теоретичного узагальнення, оскільки практичний механізм визначення трансакційних витрат та кількості інформації не описаний.

Більш практично значущою є пропозиція покласти в основу розрахунку кількісної оцінки соціальної ефективності чисту приведену вартість регулярного постійного фінансового ануїтету (скорочення річних витрат конкретних суб'єктів економіки, отримане за рахунок впровадження інноваційного проекту) [10]. Однак, така методика має обмежене застосування і дієва лише для оцінки деяких видів інновацій, зокрема щодо впровадження ресурсозберігальних технологій опалювання житлових приміщень.

По-друге, є пропозиції щодо застосування інтегральних показників соціальної ефективності інновацій, зокрема показника рівня соціального добробуту, який пропонують обрахувати як співвідношення між показником рівня життя (характеризує рівень забезпеченості населення певними благами) і показником рівня соціальної напруги (показує рівень незадоволеності такої забезпеченості) [11]. Цей показник також має певні обмеження: він може бути застосований для оцінки регіонального рівня соціального ефекту від значущих проектів і якщо забезпеченість населення благами кількісно можна визначити (щоправда в середньому по регіону), то обчислення рівня соціальної напруги (навіть пропонованим методом соціологічного опитування) бачиться складним як організаційно, так і розрахунково. Соціальні наслідки інноваційного процесу визначити достатньо складно, прямих показників тут немає.

Однак, якщо немає прямих показників оцінки результату впливу одних процесів на інші, то визначають взаємозв'язки та взаємозалежності між ними, як правило, на основі економетричних та статистичних методів дослідження, сформувавши чинникові та результативні ознаки. При цьому коло аналізованих показників значно зростає, і таке дослідження потребує значної кількості статистичних даних, насамперед щодо кількості показників, з-поміж яких потрібно здійснити відбір.

Щодо *другої проблеми*, то вона є проблемою не національного, а міжнародного рівня. Основою інформаційного забезпечення дослідження соціальних ефектів інноваційного процесу різних країн є дані міжнародної статистики. Для виявлення ступеня впливу доцільним є виявлення взаємозв'язків різних показників інноваційного розвитку країн та конкретних соціальних і соціально-економічних параметрів, які можна отримати із

офіційної статистики. Незважаючи на потужність міжнародних інформаційних баз (наприклад, Євростату), зібрати дані щодо низки показників для їх порівняння із певними вітчизняними тенденціями виявляється достатньо проблематичним, оскільки:

- 1) повністю або частково відсутні дані за конкретними індикаторами щодо певних країн або часових проміжків, зокрема низка європейських країн надає дані до Євростату щодо показників, які характеризують науково-технічну та інноваційну діяльність із періодичністю раз у два роки, тоді, коли інші країни подають щорічні дані, і це іноді порушує однорідність досліджуваного явища та ускладнює аналіз рядів динаміки;
- 2) існують проблеми щодо визначення динаміки різних середніх показників за групами країн, зокрема країн ЄС. Основні завдання середніх величин – це характеристика зміни явищ у динаміці; тенденції в розвитку явищ; зв'язків і залежностей між явищами; виявлення нового, прогресивного та найбільш поширеного розвитку явища. Однак сукупність країн євроспільноти неоднорідна, адже склад ЄС упродовж останнього десятиліття змінювався. Так, до 01.05.2004 р. до ЄС входило 15 країн, від цього часу до 31.12.2006 р. – 25 країн, а з 2007 р. – 27 країн, тому середні показники по ЄС загалом є не зіставними. Розрахунок середньої величини для неоднорідної сукупності не має реального змісту, оскільки тут будуть згладжуватись, окрім випадкових відхилень, також істотні різниці між окремими країнами [12, с. 47].

Третя проблема стосується визначення соціальної спрямованості інноваційно активних підприємств малого бізнесу України [13]. Фактично аналіз сучасного стану інноваційної діяльності малих підприємств та його соціальної спрямованості як в Україні загалом, так і в розрізі її областей, досить складний, оскільки:

- такий вид діяльності для малих підприємств як «інноваційна діяльність» не виокремлюється у статистичних щорічниках та бюлетенях;
- починаючи з 2006 р. малі підприємства обстежуються лише вибірково, і тому не всі підприємства подають форми статистичної звітності, що, можливо, і спрощує систему звітності для них, однак значно ускладнює визначення низки індикаторів, навіть точної кількості підприємств, що займаються таким видом діяльності як в цілому по Україні, так і за окремими регіонами;
- дослідження даних щодо інноваційної діяльності окремих підприємств ускладнене, оскільки показники їх роботи з 1998 р. стали об'єктом комерційної таємниці.

Щоб розв'язати цю проблему, можна зробити вибірку зі звітності малих підприємств, відібрати звіти тих із них, які зареєстрували одним із основних видів діяльності код 73 за КВЕД.

Із вибірки усіх малих підприємств, які зареєстрували код 73 КВЕД основним видом діяльності, потрібно відібрати ті, що дійсно працювали за цим видом робіт і звітували про це у відповідному звітному періоді.

Цей процес досить складний, трудомісткий і ймовірний лише на рівні обласних управлінь статистики, де зберігається первинна статистична інформація. Щоб зібрати такі дані по Україні, доведеться здійснювати окремі

вибірки за областями і узагальнювати дані. Однак, навіть отримані таким непростим шляхом дані будуть не повно віддзеркалювати стан справ щодо інноваційної діяльності в малому бізнесі, а лише за більш розширеною їх вибіркою, репрезентативність якої щодо інноваційної діяльності в секторі малого підприємництва залишається сумнівною. Фактично навіть після додаткової вибірки необстеженою залишиться інноваційна діяльність підприємців – фізичних осіб. Складно визначити обсяги такої діяльності та значущість її неврахування в загальних показниках, однак те, що частина даних, принаймні стосовно інноваційної активності підприємців, упускається із статобліку – очевидна.

Наступна проблема – це проблема збору інформації про соціальну відповідальність інноваційно активного бізнесу, яка могла би слугувати джерелом інформації про соціальну спрямованість інновацій на мікроекономічному рівні і отримати загальнонаціональні узагальнення. Вона зумовлена відсутністю офіційної статистики соціально відповідального бізнесу в Україні взагалі. Фактично звітність соціально відповідального бізнесу (так звана нефінансова звітність) залишається добровільною справою компаній у світовому масштабі. На Україні перший звіт про соціальну відповідальність компанії з'явився у 2005 р., а в 2010 р. лише 10% компаній зі 100 найбільших за обсягами чистого доходу підготували і опублікували нефінансові звіти. Для порівняння – із 250 найбільших компаній у розвинених країнах звіти готують і публікують 80% компаній, із 2200 найбільших компаній у країнах, що розвиваються, – 45%. Сукупна частка компаній, що здійснюють соціальне звітування в Україні складає 11,44% (або 108,774 млрд. грн.) ВВП за сукупним доходом [14, с. 47]. Нефінансова звітність в Україні значно відстає за своїм поширенням від інших країн.

Більшість компаній, які звітують за соціальними аспектами своєї діяльності, мають український капітал або працюють лише на українському ринку. В інших країнах Східної Європи значну частку підприємств, що звітують, складають передусім національні підрозділи міжнародних компаній. Українські компанії, які працюють із нефінансовою звітністю, лише починають інтегруватись у світову фахову спільноту. Українських звітів немає у переліку на порталі GRI і лише шість компаній опублікували свою соціальну звітність на веб-сайті Corporate Register.com – організації, що надає можливість безкоштовної публікації соціальних звітів усім компаніям. Зважаючи на недовготривалу історію нефінансового звітування в Україні, національні компанії досить обережно підходять до розкриття інформації про нефінансові аспекти їх діяльності, лише декілька компаній застосовують інструментарій світової практики GRI. Самі звіти значно різняться як за обсягами, так і за глибиною розкриття інформації. Найпоширенішими аспектами соціального звітування в Україні є: умови праці та розвиток людського капіталу; збереження та відтворення довкілля; доброчинність та благодійництво; співпраця з місцевими громадами.

Фактично певне коло національних компаній добровільно позиціонують себе як соціально-відповідальні компанії для покращення власної репутації на

національному та міжнародному рівнях, вдосконалення механізму мотивації праці, поліпшення економічних показників діяльності та надання дійсної користі для суспільства і своєї країни [15, с. 45].

Виявити серед соціально відповідальних коло інноваційно активних компаній можливо лише на основі опрацювання їх щорічних звітів, оскільки зведеної інформації не існує.

Крім того є проблема неповноти доступної інформації відносно інноваційної діяльності щодо видів інновацій: згідно з установленою методологією офіційною статистикою оцінюються промислові технологічні інновації (продуктові та процесові), та нетехнологічні інновації (маркетингові й організаційні) [16, с. 279], при цьому соціальні інновації повністю залишаються поза її увагою.

Водночас ми стикнулись із проблемою інформаційної бази дослідження, що пов'язана із обмеженістю статистичних даних щодо інноваційної діяльності у розрізі видів діяльності. Так, офіційна статистика України систематично збирає детальну інформацію щодо науково-технічної та інноваційної діяльності лише по промисловості, залишаючи поза своєю увагою всю непромислову діяльність, а це передусім сфера послуг.

Впродовж значного проміжку часу державна статистика не обстежувала інноваційну активність сфери послуг. Фактично ситуація змінилась у 2009 р. , коли в Україні було вперше проведено обстеження інновацій за європейською методологією CIS (за результатами діяльності 2006-2008 рр.), основною метою якого було впровадження системи показників, адаптованих до стандартів європейської статистики [17, с. 248]. Друге статистичне обстеження за методологією CIS було проведено в Україні у 2011 р. за результатами 2009-2010 рр. Обстеження не обмежувалося відстеженням лише продуктових та процесних інновацій, а передбачало отримання інформації щодо організаційних та маркетингових інновацій, а також природоохоронних інновацій, що суттєво для досліджень впливу інновацій на суспільство. До статистичних обстежень були включені не тільки промислові підприємства, а також підприємства інших видів діяльності, зокрема: виробництва та розподілення електроенергії; газу та води; оптової торгівлі; транспорту та зв'язку; фінансової діяльності; діяльності у сфері інформатизації, інжинірингу, геології та геодезії, технічних випробувань та досліджень. Однак, інноваційна діяльність у сфері роздрібної торгівлі, туризму, ресторанного та готельного бізнесу, побутового обслуговування, культури та спорту, частково щодо сфери охорони здоров'я та деяких інших видів діяльності залишається не обстеженою.

Четверта проблема пов'язана із відсутністю постійного національного моніторингу рівня інноваційного розвитку як України в цілому, так і її регіонів. Дані про досягнутий інноваційний рівень України за окремі часові проміжки можна взяти із звітів різних міжнародних організацій, які проводять розрахунки інтегральних інноваційних індексів різних країн (таких як європейський індекс SII, міжнародні інноваційні індекси ICI, GII BCG), однак побудувати ряд динаміки за період 2001-2011р. виявилось не можливим. При цьому регіональний вимір інноваційного розвитку в Україні не здійснює жодна

інституція. Щодо останнього немає і єдиної методики таких обрахунків, існують лише окремі авторські пропозиції можливих методів оцінки та їх апробація на первинних статданих за окремі роки [18]. Однак систематичного моніторингу науково-технічного та інноваційного розвитку в Україні не здійснюється ні у національному, ні у регіональному розрізі, що значно ускладнює аналітичну роботу. Тому створення реальної емпіричної бази даних для аналізу та моделювання соціальних ефектів і наслідків інноваційної діяльності є вимогою часу.

Отже, виявлені проблеми щодо оцінки соціальної спрямованості інноваційної діяльності та її інформаційного забезпечення можна угрупувати за ступенем їх розповсюдження відносно рівнів економіки (див. табл. 1).

Таблиця 1

Проблеми оцінки соціальних наслідків інноваційної діяльності та її інформаційного забезпечення на різних рівнях економіки

№	Локалізація	Суть проблеми
Загальні проблеми оцінки		
1	Усі рівні	Щодо оцінки результатів інноваційної та наукової діяльності
		Щодо оцінки соціальних наслідків інноваційної діяльності
Проблеми, що проявляються при дослідженні певних рівнів економіки		
<i>Міжнародний рівень</i>		
2	ЄС	Незівставність даних по різних країнах за періодичністю статистичних спостережень; за набором показників; за складом країн ЄС
<i>Макрорівень</i>		
3	країни ЄС	Відсутність певних показників по деяких країнах
	Україна	Відсутність моніторингу рівня інноваційного розвитку
<i>Мезорівень</i>		
4	галузі економіки	Не включеність окремих галузей економіки до статистичного обстеження щодо інноваційної діяльності
	області України	Відсутність моніторингу рівня інноваційного розвитку
<i>Мікрорівень</i>		
5	підприємство	Проблеми збору статданих щодо інноваційної діяльності малих підприємств; Проблеми вітчизняного інформаційного забезпечення соціальної спрямованості національного інноваційно активного бізнесу
	вид інновацій	Національною статистикою не виділяється і тому не обстежується такий вид інновацій як «соціальні

		інновації»
--	--	------------

Джерело: складено автором.

Висновки. Таким чином низка описаних найбільш нагальних проблем щодо формування інформаційної бази дослідження значно утруднюють аналіз соціальних ефектів інноваційної діяльності, а також оцінювання взаємозв'язку інноваційного і соціального розвитку економіки та потребують розробки спеціальної комплексної методики.

Список використаних джерел:

1. Егоров И. Ю. Наука и инновации в процессах социально-экономического развития / Егоров Игорь Юрьевич. – К. : [ИВЦ Госкомстата Украины], 2006. – 338 с.
2. Малицкий Б. А. Инновационные факторы экономического развития Украины / Б. А. Малицкий // Проблемы науки. – 1999. – № 4. – С. 57–68.
3. Федулова Л. І. Економіка знань : підручник / Любов Іванівна Федулова ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. – К. : Ін-т екон. та прогнозув., 2009. – 600 с.
4. Яцишина І. В. Проблема соціальної ефективності в економічній теорії / І. В. Яцишина // Інноваційна економіка : всеукр. наук.-вироб. журн. – № 5. – 2010. – С. 238–243.
5. Економіка та менеджмент інноваційної діяльності : навч. посіб. / Є. І. Ходаківський, І. Г. Грабар, О. В. Іванюк [та ін.] [Електронна книга 2007 р.]. – Режим доступу : <http://subject.com.ua/pdf/54.pdf>. – Назва з екрану.
6. Гринев Б. В. Инноватика / Б. В. Гринев, В. А. Гусев. – Х. : ИСМА, 2010. – С. 11.
7. Общие положения и методика оценки экономической эффективности результатов научных исследований, разработок и новой техники на основе потребительской стоимости // Вестник Ленинградского университета. – 1985. – № 19. – С. 47–51.
8. Всеволодов О. Б. Социальная эффективность инновационной научно-технической деятельности : дис. ... канд. социолог. наук : спец. 22.00.03 «Экономическая социология и демография» / Олег Борисович Всеволодов. – СПб. : СПбГУ, 2007. – С. 136–148.
9. Яцишина І. В. Соціальна ефективність впровадження інновацій / І. В. Яцишина // Інноваційна політика та законодавство в Європейському Союзі та Україні: формування, досвід, напрямки наближення : матер. міжнар. симп. з наукознавства та наук.-технолог. прогнозування, м. Київ, 2-3 черв. 2011 року. – К. : Фенікс, 2011. – С. 271–273.
10. Васильева М. В. Оценка эффективности использования государственных средств [Электронный ресурс] / М. В. Васильева. – Режим доступа : http://www.cfin.ru/management/controlling/productivity_of_public_funds.shtml. – Название с экрана.
11. Самков К. Н. Научный отчет (развернутый) о выполненной работе по ректорскому гранту по теме: «Социальная эффективность деятельности

- местной администрации (на материалах города Магнитогорска)». (Приказ № 82 от 30 июня 2009г.) [Электронный ресурс] / К. Н. Самков. – Режим доступа: http://www.uara.ru/fileadmin/pid/2619/Otchet_1.doc. – Название с экрана.
12. Кулинич О. І. Теорія статистики : підручник / О. І. Кулинич, Р. О. Кулинич. – 5-те вид., переробл. і допов. – К. : Знання, 2010. – 239 с.
 13. Яцишина І. В. Методичні підходи до визначення особливостей та взаємодії ринкового та неринкового секторів науки / І. В. Яцишина // Гуманітарні науки: проблеми, пошуки, перспективи: зб. наук. пр. – К., 1997. – С. 49–58.
 14. Воробей В. Відповідальне управління ланцюгами постачань / Володимир Воробей, Анна Данилюк, Ірина Журовська. – К.: Костюченко О.М., 2011. – 50 с.
 15. Зінченко А. Г. Корпоративна соціальна відповідальність 2005–2010: стан та перспективи розвитку / А.Г. Зінченко, М. А. Саприкіна. – К.: Вид-во «Фарбований лист», 2010. – 56 с.
 16. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2010 році : стат. зб. – К.: ДП «Інформ.-вид. центр Держстату України», 2011. – 282 с.
 17. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2011 році : стат. зб. – К.: ДП «Інформ.-вид. центр Держстату України», 2011. – 305 с.
 18. Федулова Л. Оцінка рівня інноваційно-технологічного розвитку регіонів [Електронний ресурс] / Л. Федулова // Аналітичні записки / Ін-т стратегічних досліджень. – 2008. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/oktober08/18.htm>. – Назва з екрану.

Подано до редакції 28 серпня 2013 року

Яцишина І.В.

Социальные последствия инновационного развития экономики: проблемы оценки

Статья посвящена анализу и структурированию проблем оценивания последствий инновационного развития национальных экономик в социальной плоскости.

Ключевые слова: инновационная экономика, социальные последствия, методы оценки.

Yaschyshyna I.V.

The social consequences of innovation development of economy: problems of assessment

The article is devoted to the analysis and structuring of problems estimating the effects of innovative development of the national economies in the social plane.

Keywords: innovative economy, the social impact assessment methods.

Яцишина Ірина Володимирівна - кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри економічної теорії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.